

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th November, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

ZAMONAVIY INGLIZ TILIDA MUAMMOLI HARAkatNI IFODALOVCHI MODAL VOSITALAR

Bahriddinova Madina Shavkatovna

Katta o'qituvchi, Fatullayeva Zamira Utkurovna

SamDCHTI, XTA 2 kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ingliz tilida modal ifodalovchi va ularni ifodalovchi vositalarning qo'llanilishi, modallikni semantik kategoriya sifatida ishlatilishi, modallikning predikativlik xususiyatlari va dunyo olimlarining mumkinlik modalligi haqidagi nazariy qarashlari va zamonaviy tilshunoslikdagi ahamiyati va vazifalari haqida fikrlar bayon etiladi.

Kalit so'zlar: modallik kategoriyasi, mumkinlik modalligi, predikativlik, semantik kategoriya, ehtimollik, shartlilik, sintaktik toifa.

ABSTRACT

This article discusses the modality of possibility in English and the use of means to express them, the use of modality as a semantic category, the predicative properties of modality and the theoretical views of world scholars on possibility modality and their importance and function in modern linguistics.

Keywords: modality category, possibility modality, predicative, semantic category, probability, conditionality, syntactic category.

KIRISH. Modallik tushunchasi zamonaviy tilshunoslikda nihoyatda keng qo'llaniladi va semantik kategoriya sifatida ma'lum iboralarni ifodalash shakli va turli ma'nolarning kombinatsiyasi jihatidan juda xilma -xildir.

Modallik atamasi ma'ruzachining gapda ifodalangan holatiga munosabatini ifodalovchi semantik toifani bildiradi. Tilshunoslik va falsafada modallik - bu mumkin bo'lgan vaziyatlarni muhokama qilish uchun tildan foydalaniladigan hodisa. Masalan, modal ifoda biror narsaning ehtimol, xohlangan yoki joiz ekanligini bildirishi mumkin. Kvintessentsial modal ifodalarga "mumkin", "kerak" yoki "kerak" kabi modal yordamchilar kiradi; "ehtimol" yoki "shart" kabi modal

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th November, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

qo'shimchalar; va "tasavvur qilish mumkin" yoki "ehtimol" kabi modal sifatlar misol bo'lishi mumkin.

ASOSIY QISM. I. P. Kasparov modallik haqida fikr yuritib, sof grammatik ma'nodagi kategoriya sifatida hech qanday modallik kategoriyasi mavjud emas, deydi.

Uning fikricha, modallik kategoriyasi haqida emas, balki gapning modal sifati haqida gapirish maqsadga muvofiq bo'ladi. T. P. Lomtev ham bu kategoriyaga nisbatan xuddi shunga o'xshash fikr bildiradi. Uning fikricha, modal xarakteridagi grammatik kategoriya grammatik modal kategoriyani emas, balki bir mavzuni tashkil etadi. Modallik haqidagi bunday fikrlar tasodifiy emas albatta [1]. Biroq, modal komponentlar son -sanoqsiz tabiiy til iborolari ma'nosida aniqlangan, ular kontrafakt, propozitsion munosabat, dalillar, odat va umumiylik. Grammatika va semantikada modallik - bu voqea hodisalarning mumkinlik, ehtimollilik, aniqlik, ruxsat etilgan yoki taqiqlanganlik darajasini ko'rsatuvchi lingvistik qurilmalarni bildiradi. Ingliz tilida bu tushunchalar odatda can, might, should va will kabi modal yordamchilar bilan ifodalanadi. Ba'zan ular "not" bilan birlashtiriladi.

Martin J. Endley modallik haqida quyidagi fikrlarni keltirib o'tgan: "Modallikni tushuntirishning eng oddiy usuli, bu so'zlovchining so'z bilan aytilgan vaziyatga bo'lgan munosabati bilan bog'liqligini aytishdir. [2]

Mumkin bo'lgan olamlarning semantikasi va tabiiy tilning semantikasi bo'yicha texnik ishlar, modallik modal mantiqning sun'iy tili uchun logistlar tomonidan ishlab chiqilgan olamlarning semantikasi mexanizmlari yordamida tahlil qilinadi. Bu g'oyaning eng ta'sirli ko'rinishi semantika bo'yicha olim Anjelika Kratzer asarida uchraydi. Boshlang'ich tamoyil shundaki, modal iboralar, nima bo'lishidan qat'i nazar, mumkin bo'lgan olamlarning miqdorini ifodalaydi (ko'pchilik amaliyotchilarda ontologik muammolar ko'p emas). Imkoniyatlar modallari ekzistentsial miqdorga mos keladi, zaruriy modallar esa universal miqdorlarga mos keladi. Modal ma'noning har xil turlari miqdoriy maydon sifatida mumkin bo'lgan olamlarning turli xil tanlovlariga mos keladi. Bu mumkin bo'lgan olamlarning to'plamlari murakkab jumla (baho olami) mavjudlik munosabati bilan baholanadigan dunyoga tayinlangan [3].

Modallik predikativlikka kiradi va uni sintaktik toifaga aylantiradigan har qanday gapning asosiy xususiyatlaridan biridir. V.V.Vinogradovning kontseptsiyali modalligi, so'zlovchi nuqtai nazaridan, hikoya mazmunining haqiqatga (uning

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th November, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

haqiqiy bajarilishi haqida xabar qilingan) nisbatini bildiradi. Haqiqat/reallikning ob'ektiv-modal ma'nosi, ishonchlik/ehtimollikning sub'ektiv modal qiymati, imkoniyatning predikativligi, imkonsizligi va boshqalar mavjud [4].

Ingliz tilida hozirgi va kelasi zamonda mumkinlikni ifodalash uchun biz may, might va could modal fe'llaridan foydalanamiz. Ammo ba'zi holatlarda yuqoridagi modal fe'llarni perhaps (ehtimol, balki) yoki probably (aftidan,sa kerak) kabi ravishlar bilan almashtirib qo'llashimiz mumkin. Misol uchun:

❖ They **could** be there by now.

Ular hozirgacha o'sha yerda bo'lishlari mumkin.

❖ Price **can** be high in Texas.

Texasda narx yuqori bo'lishi mumkin.

❖ I **might** join you if I finish my work early.

Ishimni erta tugatsam, sizga qo'shilishim mumkin.

"May", "might" va "could" kabi modal fe'llar qatnashgan gaplar o'tgan, hozirgi yoki kelasi zamondagi mumkinlik ma'nosini ifodalaydi.

Hozirgi zamondagi mumkinlikni ifodalash uchun biz quyidagi strukturadan foydalanamiz:

May / Might / Could + fe'l (fe'lning 'to' siz infinitive shakli) Misol:

- Look at Jack! He might be in a hurry to meet with Catherine.
- The clouds cover the top of the mountain. It might be windy there.
- Don't eat that mushroom. It could be poisonous.

O'tgan zamondagi mumkinlik: O'tgan zamondagi mumkinlikni ifodalovchi gaplarni tuzishda quyidagi strukturadan foydalanishimiz mumkin:

May / Might / Could + have + fe'lning sifatdash shakli Misol:

- I can't find my pen. I **might have dropped** it earlier.
- The person who stole the money **could have been** one of the employees.
- He **may have misunderstood** you when you talked to him yesterday.

Kelasi zamondagi mumkinlik: kelasi zamondagi mumkinlik ma'nosini berish uchun quyidagi formuladan foydalanamiz:

May / Might / Could + fe'l (fe'lning "to" siz shakli) + kelasi zamon payt ravishi □

It's cold outside. It may snow later on. Joe might come to our party next weekend.

- Your daughter is really smart. She could be very successful someday.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th November, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

XULOSA. Xulosa oʻrnida biz yuqoridagi may, might va could modal fe'llardan uch (oʻtgan, hozirgi, kelasi) zamondagi mumkinlik yoki noaniqlikni ifodalash uchun foydalanishimiz mumkin ammo baʼzi olimlar “might” modal feliga qaraganda “may” fe’lini qoʻllashni taklif qilishadi, ammo ingliz tilida ogʻzaki nutqda bu ikki fe’llarni qoʻllashda umuman farq boʻlmaydi. “Might” fe’li ogʻzaki nutqda koʻproq ommalashgan, “may” fe’lidan ogʻzaki nutqda kamroq foydalaniladi va biz mumkinlikni ogʻzaki ifodalovchi positiv darak gaplarda “could” modal fe’lidan foydalanamiz, ammo inkor gaplarda bu modal vosita ishlatilmaydi.

Adabiyotlar:

1. Yakubov J. A. Modallik kategoriyasining mantiq va tilda ifodalanish xususiyatlari..– Toshkent, 2006.
2. Nordquist, Richard. "Modality (Grammar and Semantics)." Thought Co,
3. thoughtco.com/modality-grammar-and-semantics. Aug. 26, 2020,
4. Angelika Kratzer. 1991. “Modality”. In Semantics: An International Handbook of Contemporary Research, edited by Arnim von Stechow & Dieter Wunderlich, pp. 639– 650. Berlin.
5. Ekaterina A. Khuzina , Dinara D. Khairullina, “The Expression Of Modality Of Possibility And Impossibility Of Infinitive Constructions” Revista Publicando, 4 No 13. (1). 2017, 840-848. ISSN 1390-9304 840 Artículo recibido: 05-11-2017. Kazan Federal University, Naberezhnye Chelny Institute.

